

mondo musica

Liviu DANCEANU

Apocrife

Întotdeauna mi-a fost greu, de multe ori chiar imposibil, să optez pentru o interpretare sau alta (evident, a aceleiași lucrări). Sunt, nu-i vorbă, interpretări (mai bine zis, execuții) false, care contrazic sensurile și semnificațiile încifrate în partitura operei muzicale. Deocamdată, nu despre acestea este vorba, ci despre acele restituiri ale unui opus ce nu încalcă legile intrinseci ale partiturii și care, totuși, se deosebesc (uneori destul de mult) între ele. Probabil că interpretarea muzicală (cea din legalitatea partiturii, se înțelege) este aidoma unei axiome care reflectă o anumite realitate, dar în nici un caz realitatea integrală, în sine, a partiturii respective. Și, cum realitatea partiturii comportă mai multe fațete (corespunzătoare mai multor circumstanțe: modale, temporale, spațiale), se pare că, după caz, aplicăm o interpretare sau alta, fără a putea afirma în principiu că una dintre ele e mai adevărată (mai bună) decât alta. Esențial este ca aceste interpretări să nu fie contradictorii, ci complementare. Votând pentru o teorie a restituirilor complementare, logica interpretării pătrunde, ca și logica formală a lui Lukasiewicz, cu trei sau mai multe valori, sau logica intuiționistă a lui Brouwer-Heyting, în universul adevărilor multiple, pe care, cu generozitate, opera muzicală le încorporează. Am putea merge mai departe, să asemănăm opusul cu un concept. Și așa cum conceptul de om, bunăoară, captează în matca lui semantică totalitatea oamenilor, desemnându-l totodată pe fiecare om în parte, tot așa și o lucrare muzicală va exista prin suma tuturor întruhipărilor (restituirilor) lui posibile, fiind acreditat de fiecare dintre acestea. Ce te faci însă atunci când interpretul traduce ștима lui într-un idiom ultra-personal, impregnat cu crase licențe și derogări? Admițând că poți distinge falsul de original, cu toate că nu-i întotdeauna la-ndemână, primul lucru care cred că trebuie făcut este să ne construim o semiotică a falsurilor, pornind de la conotațiile termenului. În fond, falsul în interpretarea muzicală înseamnă contrafacerea, alterarea, deformarea, fraudarea, înșelarea cu intenție a mesajului sonor. Și, chiar dacă e fără intenție (ceea ce se mai întâmplă uneori în sălile de concert ori în studiourile de înregistrări) tot falsificare se cheamă. Trebuie să ținem cont de caracterul apocrif al partiturii, în sensul existenței unei anumite doze de ocult, de tâlc ascuns. Dar taina oricărei muzici nu poate funcționa decât după ce sunt deciprați, cum se cuvine, termeni precum *înșelător, iluzoriu, măsluit* sau, dimpotrivă, *genuin, autentic, asemănător*, fiecare dintre ei cruciali în actul delimitării adevărului de fals. Un alt concept pe care se cade să-l luăm în seamă este acela de identitate, iar ca punct de sprijin legea „identității indiscernabilelor” a lui Leibniz, adaptată, bineînțeles, redării muzicale: dacă ascultăm două versiuni interpretative A și B, iar tot ceea ce e adevărat despre A e adevărat și despre B, și viceversa, și dacă nu e nici o diferență discernabilă între A și B, atunci A este identic cu B. Cam așa s-ar rezuma o interpretare autentică. Numai că reciproca nu poate delimita falsul, fiind o dovadă insuficientă pentru a demonstra gestul mistificator, deoarece în mod normal vorbim de contrafacere atunci când ceva care e prezent este expus ca și cum ar fi originalul, în timp ce originalul se află în altă parte. Suntem, astfel, constrânși să apelăm și la alte criterii, în special cele ce țin de împrejurările în care au loc restituirile sonore, acestea suscitând numeroase probleme, cum ar fi originalitatea și autenticitatea, precum și raportul dintre identitate și diferență. Legat de acesta din urmă, putem să ne întrebăm care este taina dihoniei dintre interpretarea *Concertului pentru pian nr.2* de Liszt, de către Ferruccio Bussoni (discipolul compozitorului, cu care se presupune că a studiat respectivul opus) și care durează cca. 28 de minute, pe de o parte, și, pe de altă parte, interpretarea aceluiași concert de către pianistii contemporani, care se petrece în aproximativ 18 minute, diferența de timp fiind, evident, substanțială? Care este varianta optimă? Cea a secolului 19, când s-a compus lucrarea ori cea a timpului nostru, când la ordinea zilei e comprimarea, viteza, viteza, viteza instrumentală? Probabil că nu ar trebui să ne hazardăm cu verdicte certe sau să ne încredem prea mult în acele criterii care ne arată în ce măsură veridicitatea și plămuirea se definesc circular, una prin cealaltă.

TELEVIZIUNEA LITERARĂ
www.televiziunealiterara.ro
 0722.410.597
 0740.370.665
 tvbucuresti@yahoo.com

* * *
 Cu imaginația
 între cod galben și roșu
 simt cum mă bîntuie
 așa o chestie existențială
 ...mai aproape de revoltă
 decît de greață

de revolta împotriva
 iluziei din care fac parte
 ...decît de greața
 pe care o simt atunci
 cînd împărtășesc iluzia
 și
 cu toate astea
 privind în jur constat
 că nu există nicio oglindă
 spre care să mă întorc
 și să mă rog

în care să mă scufund
 și să mă rog – fără cuvinte
 fără să mă gîndesc la ceva
 ...nici măcar la faptul că uneori
 îmi doresc „să trec prin viață
 fără ca viața să treacă prin mine”
 poate că așa – și nu altfel
 voi reuși să văd în adîncimea
 fără de profunzime
 a oglinzii
 ce altceva sînt

dacă nu cumva
 abia atunci sînt eu însumi
 ...cînd nu mă gîndesc
 la nimic

* * *
 Și pe urmă
 fără cauză ori scop
 se întîmplă convertirea
 mirabilă a inimii

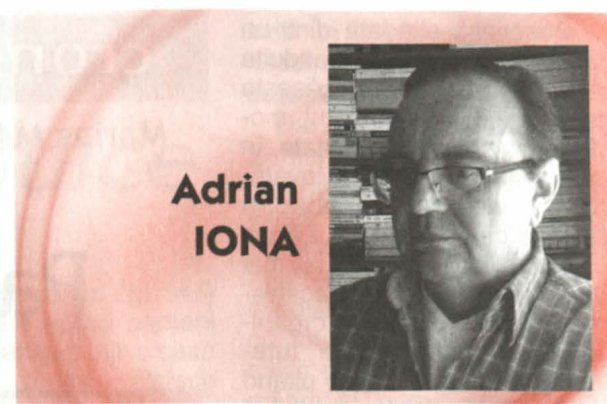
și asta
 în pofida gravitației
 și a faptului că aici și acum
 (unde inerția face legea)
 eu trăiesc din echivocuri
 „mecanic și apter”

iar imaginația
 nu mai are nimic – pentru mine
 „din povara care te face imponderabil”
 ... a devenit – poate din cauza mea -
 doar o simplă nevoie
 de consolare

ceea ce înseamnă
 că și eu sînt – în felul meu
 unul dintre cei care
 „doar există fără să trăiască”

dintre cei care
 încă n-au înțeles
 că un plus metaforic
 nu este întotdeauna
 un minus metafizic

poate
 chiar dimpotrivă
 ...pentru că întîmplarea
 nu e totul

Adrian IONA

* * *
 Pentru ca să reușesc
 în încercarea asta – absurdă
 de-a mă depăși pe mine însumi
 cred că singura metodă ar fi
 să mă trag de păr în sus
 ca să iau altitudine
 și să-mi trag șuturi în dos
 ca să înaintez

și dacă
 nici așa n-am să reușesc
 n-ar trebui să mă îngrijorez

poate că va rămîne
 destulă bucurie
 în tristețea de după

poate că nu va fi nevoie
 decît să inspir adînc
 (cît mai adînc)
 ...pînă voi simți un fel
 de „scufundare în sus”
 (unde nu voi ști dacă
 inspir aer ori duh)

pînă voi simți
 „un fel de fior al Imuabilului”

după care
 pe lîngă inima mea
 (ca un arici cu țepii pe dinăuntru)
 vor trece toate îngrijorările
 ...chiar și cele ne-imaginabile
 încă

* * *
 Cineva spunea
 că „existența denuțește
 ceva care a fost deja trăit”
 ... iar asta m-a făcut
 să presupun că dacă voi reuși
 să trăiesc – cît de cît
 în ritmul cuvintelor
 voi deveni cumva
 conștient de acel sens
 (contrar sau dimpotrivă)
 care se caută pe sine
 ... cînd la rîndul meu
 îmi caut sensul
 în cuvinte

în rest – cu oarece jenă
 pot spune că aștept
 cam prea multe de la viață
 ...adică aștept – mai curînd
 să alegă viața pentru mine
 ...eu doar să primesc

cu toate astea
 mi-am dat seama
 că „fericirea e doar un cuvînt”
 de care oamenii se folosesc
 ca să de-numească o suferință
 cu semn schimbat – și mereu viitoare

mi-am dat seama
 poate prea tîrziu
 că în lipsa unui sens
 cuvintele mă părăsesc
 ... iar în mintea mea
 vor rămîne doar
 abstracte forme de relief